

«**SOCIAL EDUCIRCATION**»
UN PROJECTE INTERNACIONAL DE CIRC SOCIAL
«**SOCIAL EDUCIRCATION**»
UN PROYECTO INTERNACIONAL DE CIRCO SOCIAL
«*SOCIAL EDUCIRCATION*»
AN INTERNATIONAL SOCIAL CIRCUS PROJECT

*Irene Puchol-Fraile**

DOI: 10.7203/anuari.psicologia.17.2.229

Introducció

El circ social és una estratègia d'intervenció psicosocial que actualment es troba en expansió, es tracta d'un potent facilitador de processos de transformació social que s'utilitza, principalment, amb poblacions que es troben en una situació vulnerable. Els col·lectius a què es dirigix són tots els que es troben en risc d'exclusió social: menors, persones amb discapacitat, integrants d'ètnies minoritàries, col·lectius d'immigrants i refugiats, entre altres.

En el circ social, l'objectiu principal no és tant el perfecte assoliment de les disciplines escolars, quant el foment de les habilitats per al canvi social i el desenvolupament íntegre de la persona, nodrint la seua autoestima i la confiança en els altres, afavorint l'adquisició d'habilitats de relació, el respecte al seu cos com a ferramenta de treball i d'expressió artística i a ser conscient del seu potencial.

El circ social és un poderós catalitzador per crear el canvi social, ja que ajuda als individus –en situació d'exclusió– a assumir el seu paper, com a ciutadans pertanyents a una comunitat i a enriquir-la amb els seus talents (Jarchovský, 2016).

* Psicòloga, Màster en Neurociència Cognitiva i Necessitats Educatives Especials. Membre de l'Associació Valenciana de Circ i participant del projecte «Social Educircation». Correspondència: <ipufrai@alumni.uv.es>.

El circ social s'englobaria dins els àmbits de la Psicologia i la Pedagogia Social Comunitària, ja que:

- S'ocupa de fenòmens psicosocials i educatius que s'esdevenen en relació amb processos de caràcter comunitari, tenint en compte el context cultural i social en el que sorgixen.
- Concep a la comunitat com a dinàmica i concorreguda per agents actius que constrüixen la realitat en què viuen, assumint les relacions entre ells i l'entorn en què viuen.
- Fa èmfasi en les forteses i capacitats, no en les carències i debilitats.
- Té en compte la relativitat cultural.
- Inclou la diversidad.
- Té una orientació cap al canvi social, dirigida al desenvolupament comunitari, així com cap al canvi personal, en la interrelació entre individus i comunitat.
- Té un caràcter predominantment preventiu (Montero, 2005 citat en Pérez, 2008).

Metodología

El «*Social Educircation*» és un projecte internacional per a instructors de circ social, l'objectiu del qual és establir llaços entre diverses organitzacions europees que treballen amb la eina del circ social. Compartint així coneixements habilitats i experiències i creant una xarxa de treball internacional.

Este projecte està recolzat i subvencionat pel programa Europeu *Erasmus* i en participen, actualment, 7 associacions de 7 països diferents:

- La Associació Valenciana de Circ, València, Espanya.
- *Kids in action, Thessaloniki*, Grècia.
- CABUWAZI, Berlín, Alemanya.
- *The invisible circus*, Bristol, Gran Bretanya.
- *Hungarian Juggling Association*, Budapest, Hongria.
- *Circus in Bewegung*, Leuven, Bèlgica.
- *Cirqueon*, Praga, República Txeca.

Al llarg de tot l'any escolar, cada una de les associacions participants organitza un taller, d'una setmana de duració, per a representants de les altres associacions. En estos tallers un formador compartix diferents tècniques i ferramentes de treball que es poden utilitzar amb un col·lectiu en risc d'exclusió social determinat i uns objectius concrets. La resta de participants també aporten els seus coneixements i la seua experiència. Posteriorment, en la majoria dels tallers,

es practiquen intervencions reals en la comunitat, amb els col·lectius «diana», sobre els quals s'ha estat treballant, sempre que açò siga possible i beneficiós per a les persones que rebran la intervenció.

Al finalitzar la formació, els assistents, elaboren informes detallats en què es mostra tot el que s'ha treballat al llarg de la setmana. Tota eixa informació es compartix a través de la pàgina *web* del projecte, perquè qualsevol persona interessada pugua accedir-hi de forma lliure i totalment gratuïta.

Este projecte porta en marxa des de 2012 i durant els dos últims anys s'han realitzat tallers en què s'ha treballat amb persones refugiades –com el «*Circus with refugee children*» realitzat a Berlín i el «*Circlusion*» realitzat a Eidomeni–; amb persones pertanyents a minories ètniques i en risc d'exclusió social –en el «*Taller de voz*» de València amb la col·laboració de la «*Fundación Secretariado Gitano*» i el «*Circus with Ethnic Minority Children*» realitzat a Bristol–; amb menors amb diversitat funcional físico-motora –en el taller «*Workshop for children and young people with physical disabilities*» fet a Praga–; amb persones privades de llibertat –el taller «*Circus social Project in prison*» realitzat en Leuven–. El desenvolupat a Hongria fou més teòric, sobre el circ social i com treballar-ne mitjançant aquell. El taller va estar recolzat pel «*Cirque du Monde*» i pel programa social del «*Cirque du Soleil*» i constà de dos parts, la primera es va desenvolupar a Hongria i es van abordar temes com els diferents *rols* de l'instructor, ètica i seguretat, el treball en equip, etc. La segona part es va desenvolupar a Polònia i es va parlar de les relacions interculturals, la gestió de conflictes, la coordinació de grup, la planificació de tallers, etc.

Conclusions

Treballar amb grups en risc d'exclusió social no és gens fàcil, doncs es tracta de persones que han passat per situacions difícils i que no solen estar dispostes a col·laborar amb qualsevol intervenció. Per això és necessari buscar, sempre, estratègies motivadores. El circ s'associa, tant pels majors com pels més menuts, a emocions molt positives, a l'alegria, a la màgia... Per això és un bon mètode per a connectar, empatitzar i poder treballar amb molts i diversos col·lectius.

A través del circ social podem fomentar, de forma directa o indirecta, moltíssimes capacitats tant físiques –coordinació, flexibilitat, força...– com psicològiques i afectives –resiliència, atenció, autoestima, confiança, comunicació, tolerància a la frustració, assertivitat, creativitat, expressió emocional...–. Així com, socials i comunitàries –cohesió grupal, acceptació del fracàs, confiança envers els altres i cap a un mateix, igualtat...–.

Al ser una activitat tan atractiva, sobretot en el cas dels xiquets, els canvis es poden observar en tan sols uns dies de treball, com hem pogut comprovar en algunes de les activitats. Per exemple, en el taller amb xiquets refugiats de Berlín, en el que vam treballar tan sols durant cinc dies, vam poder apreciar còm s'anaven creant vincles entre participants de diferents nacionalitats, van millorar la seua autoestima i la confiança en si mateixos i en els altres companys i companyes.

Però, a més, varem observar també canvis en l'entorn, en els familiars, en els treballadors socials dels centres, els guàrdies de seguretat... als que cada dia se'ls veia amb major acceptació envers el nostre treball, inclús arribant a col·laborar amb nosaltres, moltes vegades. Per això és important tindre en compte que, a través del circ social, no sols s'observen canvis en els individus concrets amb què es treballa, sinó també en el seu entorn i en la comunitat en què es realitza la intervenció.

A més, realitzar projectes com el «*Social Educircation*», té molts beneficis per als professionals que treballen amb esta eina, perquè ajuden a difondre i compartir tots els coneixements i el treball que s'està realitzant, en diferents punts del nostre continent, creant així una xarxa interactiva de treball i un intercanvi internacional de coneixements, de tècniques i de professionals.

Així mateix, és molt important destacar la metodologia del projecte, la qual fomenta un procés de creixement i enriquiment grupal, durant els tallers, dels propis participants. Han de treballar junts, com un equip i des del primer dia i cooperar per aconseguir un objectiu comú, en molt poc de temps. Per això, els professionals, no sols es beneficien del projecte per l'intercanvi de procediments i recursos, sinó que també milloren la seua creativitat en la resolució de conflictes, la confiança en els companys, la presa de decisions col·lectiva, etc.

En conclusió el projecte «*Social Educircation*» beneficia no sols als col·lectius en risc d'exclusió social, sinó que també ajuda a ampliar i compartir coneixements de les persones que treballen en l'àmbit del circ social, fomenta la cooperació entre diferents associacions i beneficia a tot l'entorn educatiu i social que treballa amb estos col·lectius de persones. De la mateixa manera fa que augmenten el nombre i la qualitat dels projectes de circ social a Europa i les connexions entre ells.

Referències

- Jarchovský, A. (2016). The methodology of an international circus project for children and youths with physical disabilities at the Jedlicka. Institute and Schools in Prague. Recuperat el 10 d'Octubre de 2016 de: <<http://www.educircation.eu/documentation/item/146-conclusion-documents-from-workshops>>.
- Montero, M. (2005). *Introducción a la Psicología Comunitaria*. Buenos Aires: ED. Paidós.
- Pérez Daza, M. A. (2008). El circo social; como herramienta de intervención comunitaria para la prevención de conductas de riesgo psicosocial: un estudio cualitativo a partir de las vivencias de adolescentes y jóvenes del programa Previene-Conace de circo social de la comuna de Maipú. Recuperat el 18 d'Octubre de 2016 de: <http://www.apcc.cat/media/upload/pdf/circo_social_tesi_perez_daza_editora_14_31_1.pdf>.

Data de recepció: 11-11-2016

Data d'acceptació: 30-12-2016